

همایش ملی کارآفرینی و تجاری سازی رشته زبان و ادبیات عربی و ششمین گردهمایی

سراسری مدیران گروه های عربی، دانشگاه سمنان، ۱۳ و ۱۴ اسفند ۱۳۹۳

نقش و جایگاه زبان عربی در توسعه صنعت گردشگری پزشکی شهر شیراز

(چالش ها و راهکارها)

دکتر موسی عربی*، صدیقه دریانورد**

چکیده

گردشگری نوعی از سفر است که افراد با هدف تفریح یا حتی کسب و کار برای مدتی بیش از ۲۴ ساعت، و کمتر از یک سال به سرزمینی غیر محل سکونت خود سفر می کنند. آنچه باعث اهمیت دادن به صنعت گردشگری و رشد این صنعت شده است این است که گردشگری می تواند سبب افزایش درآمد در کشورهای مقصد شود. در این بین گردشگری پزشکی که یکی از زیر شاخه های گردشگری سلامت است و بر معالجه بیمار توسط پزشک تاکید دارد از اهمیت زیادی در سطح جهان برخوردار است. شهر شیراز به عنوان یکی از قطب های پزشکی ایران با بیمارستان های تخصصی و فوق تخصصی قلب، پیوند اعضا، چشم پزشکی و سایر پتانسیل های پزشکی دارای جایگاه مناسبی در بین کشورهای اسلامی و همسایه از جمله کشورهای حوزه خلیج فارس است. که این موضوع می تواند از لحاظ جذب گردشگران پزشکی از کشورهای نامبرده مخصوصاً کشورهای عربی حائز اهمیت باشد. عوامل مختلفی می تواند باعث توسعه و پیشرفت این صنعت در شهر شیراز شود که از جمله این عوامل گسترش و توسعه زبان عربی می باشد. در حال حاضر موانع و چالشهایی در این خصوص وجود دارد که در این پژوهش سعی شده است به بررسی این چالش ها و موانع پرداخته و راهکارهایی عملی جهت توسعه، و کاربرد این زبان در راستای پیشبرد اهداف توسعه گردشگری پزشکی در شهر شیراز ارائه شود و همچنین به نقش کلیدی انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی در محقق شدن آنچه تحت عنوان راهکار ارائه خواهد شد اشاره شده است.

کلیدواژه ها: زبان عربی، گردشگری پزشکی، شیراز

* استادیار گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه شیراز، moosaarabi@yahoo.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)

۱- مقدمه

گردشگری پدیده‌ای است که از دیرباز در جوامع انسانی وجود داشته، و در ادوار مختلف و به تدریج رشد کرده و امروزه به صنعتی مهم و جهانی تبدیل شده است. به طوری که امروزه به عنوان یکی از عوامل اشتغال زایی، افزایش درآمد، و دستیابی به ارز، دست یافتن به آرامش، و همچنین آشنایی با کشورها و تبادل فرهنگها به شمار می‌رود.

اهمیت صنعت گردشگری بیشتر از جهت بعد اقتصادی آن است که با ایجاد درآمد، و انتقال ثروتهای متمرکز از نواحی صنعتی، و پیشرفته به نواحی پیرامونی سطح رفاه جامعه را بالا می‌برد و استاندارد زندگی ساکنان را نیز تامین می‌کند. همچنین از منظر بعد اجتماعی و فرهنگی باعث تعامل، و تبادل فرهنگ کشورها با یکدیگر می‌شود. (شاهنوشی و همکاران، ۳)

این صنعت دارای انواع مختلفی از گردشگری می‌باشد که یکی از مهمترین آنها گردشگری سلامت می‌باشد. این نوع از گردشگری نیز خود به چند شاخه تقسیم می‌شود که یکی از شاخه‌های آن گردشگری پزشکی می‌باشد.

گردشگری پزشکی به عنوان یکی از ابعاد گردشگری به توسعه‌ی پایدار، و پویایی کشورها کمک می‌کند. این نوع از گردشگری به خاطر کم هزینه بودن، و درآمد بالای آن در مرکز توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته است و بسیاری از کشورهای در حال توسعه برای توسعه این صنعت دست به برنامه ریزی های کلان می‌زنند.

«ایران با داشتن نیروی انسانی متخصص در امر پزشکی، و امکانات پیشرفته پزشکی و با توجه به ظرفیتهای بالا در جذب گردشگران پزشکی به عنوان مقصد مهمی برای گردشگری پزشکی در جهان و بخصوص در جهان اسلام به شمار می‌آید» (حاجی نژاد و اسلام فرد، ۱۳۹۱: ۶۴۵).

یکی از شهرهایی که در ایران از نظر جذب گردشگری پزشکی دارای پتانسیل بالایی پزشکی می‌باشد شهر شیراز است. این شهر به علت برخورداری از پتانسیل های بالقوه و بالفعل پزشکی، و پزشکان ماهر، و تکنولوژی از دیرباز در زمینه بهداشت، و درمان مورد توجه کشورهای حوزه خلیج فارس بوده به گونه ای که بیماران کشورهای همجوار برای درمان بیماریهای سخت به جای رفتن به کشورهای اروپایی، این کشور را برای درمان انتخاب می‌کنند.

بدیهی است که مقدمه، و پیش زمینه لازم، جهت توسعه صنعت گردشگری پزشکی آشنایی، با زبان کشورهای مبدأ است. زبان عربی به عنوان یکی از مهم ترین راه های ارتباط و تعامل متقابل با کشورهای حوزه خلیج فارس به شمار می رود، که آموزش و توسعه این زبان، و توجه به کارکردهای این زبان، و همچنین بررسی موانع و چالشها و دست یافتن به راهکارهایی برای توسعه زبان عربی می تواند در بهبود و پیشرفت صنعت گردشگری پزشکی نقش بسزایی ایفا کند.

مهمترین پروژه شهر سلامت شیراز چند سالی است در شیراز کلنگ خورده است این شهر با امتیازاتی چون معافیت های گمرکی و امتیازات گمرکی و جذب بیمار از کشورهای حوزه خلیج فارس و سایر نقاط جهان طرح ریزی شد هر چند این شهر مراحل آغازین خود را طی می کند و هنوز به اتمام نرسیده است اما نویدی برای توسعه صنعت توریسم درمانی است این شهر از یک سو فرصتی برای ایجاد بستری مناسب جهت اشتغال مترجمان، راهنمایان ایرانگردی و جهانگردی زبان عربی به شمار می رود و از سوی دیگر وجود مترجمان و راهنمایان زبان عربی برای این شهر ضروری و مهم به نظر می رسد. از همین رو باید با آینده نگری در این خصوص به تربیت مترجمان و راهنمایان در حوزه توریسم درمانی پرداخت که در صورت بهره برداری و افتتاح این شهر نیروهای زنده و آماده به کار در دسترس باشد تا دلالتان و سودجویان که یکی از آفتهای بسیار جدی برای عرصه توریسم می باشند سررشته امور را به دست نگیرند.

پیشینه تحقیق

به طور کلی در مورد گردشگری و انواع آن مطالعات و تحقیقات زیادی انجام شده، اما در مورد نقش زبان عربی در توسعه این صنعت به ندرت مطالعه یا تحقیقی صورت پذیرفته است. تنها کار صورت گرفته در این زمینه مطالعه، و پژوهش ناصر شاهنوشی و همکاران (۱۳۹۰) است که در مطالعه ای به بررسی نقش زبان عربی و تاثیر گسترش این زبان در گردشگری شهر مشهد به ویژه گردشگری مذهبی آن با استفاده آزمونهای ناپارامتری پرداخته شده است. همانطور که از عنوان این پژوهش بر می آید تکیه بر شهر مشهد و گردشگری مذهبی می باشد که در مقاله پیش رو تکیه بر شهر شیراز و گردشگری پزشکی است همچنین در پژوهش حاضر به نقش عوامل مؤثر در توسعه و گسترش زبان عربی یعنی آموزش و رسانه توجه شده و همچنین به بررسی چالشها، وارثه راهکارهای عملی در این زمینه پرداخته شده این در حالی است که در پژوهش شاهنوشی و همکارانش به این مساله اشاره ای نشده است.

هدف و سوال تحقیق

این پژوهش در صدد است که به نقش و جایگاه زبان عربی در توسعه صنعت گردشگری پزشکی در شهر شیراز و همچنین عوامل مؤثر در گسترش این زبان، و بررسی چالش‌ها و موانع موجود در این راه بپردازد، و راهکارهایی را برای گسترش زبان عربی و جهت دادن به این زبان در راستای توسعه گردشگری پزشکی در شیراز ارائه کند، و به این پرسش پاسخ دهد:

چالش‌های پیش روی دانش‌آموختگان زبان و ادبیات عربی در اشتغال در گردشگری پزشکی چیست و چه راهکارهایی دارد؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی - تحلیلی است که با هدف بررسی نقش زبان عربی در توسعه گردشگری پزشکی، و تعیین و بررسی چالش‌ها و موانع و همچنین ارائه راهکارهایی برای گسترش زبان عربی در جهت پیشبرد اهداف توسعه گردشگری پزشکی شیراز انجام شده است. در این پژوهش داده‌ها به دو صورت کتابخانه‌ای (با مراجعه به کتابخانه و مطالعات کتابخانه‌ای)، و میدانی با مراجعه به دانشگاه علوم پزشکی شیراز (مصاحبه با دکتر فاضل زاده مسوول بخش گردشگری پزشکی)، بخش زبان و ادبیات عرب، سازمان میراث فرهنگی شیراز (مصاحبه با جناب آقای عامری) انجام شده است. همچنین در این مقاله از تجربیات به دست آمده از دوره‌های ایرانگردی و جهانگردی برای دانشجویان زبان عربی که توسط بخش زبان و ادبیات عربی که با همکاری انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی و موسسه آموزشی گردشگری و هتلداری تچر برگزار شد استفاده شده است. شایان ذکر است در گفتگوها و مراجعاتی که سازمانهای ذی ربط که ذکر آنان رفت شد نگارندگان به این نتیجه رسیدند که مساله گردشگری مانند طبیعت گردی و توریسم فرهنگی چه در حوزه آموزش و چه در اینکه به صورت مجزا بخش مستقلی داشته باشد و بتوان آمار رسمی که بر اساس آن به یک ارزیابی دقیق رسید وجود نداشت مساله دیگر اینکه سازمانها و نهادهایی که می‌توانند متولی گردشگری پزشکی باشند به صورت مجزا و مشخص بخش مستقلی ندارند به عنوان مثال مراجعه کننده با ورود به سازمان مرکزی دانشگاه علوم پزشکی شیراز باید با پرس و جوهای فراوان و حتی گرفتن آدرسهای اشتباه به بخش مورد نظر رهنمون شود و همچنین در طی تماسهایی تلفنی که با بیمارستانهای متولی از جمله بیمارستان مادر و کودک شیراز این امر اپراتورهای جواب دهنده اظهار بی اطلاعی می‌کنند.

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که با برداشتن موانع موجود بر سر راه توسعه زبان عربی و به این صنعت کار بستن برخی را هکارها می‌توان از زبان عربی به عنوان عاملی در جهت توسعه گردشگری پزشکی در شیراز بهره جست.

۲- تعریف گردشگری

واژه گردشگری یا (توریسم) به مجموعه مسافرت‌هایی گفته می‌شود که بین کشورهای مبدأ و مقصد با انگیزه‌های استراحتی، تفریحی، ورزشی، فرهنگی و هنری، تجاری، و دستیابی به سلامت جسمی و روانی انجام می‌شود که گردشگر در آن اقامت دائمی ندارد. همانطور که گفته شد گردشگری با اهداف گوناگونی صورت می‌پذیرد در نتیجه انواع مختلفی را شامل می‌شود.

یکی از انواع گردشگری در جهان، گردشگری سلامت است که دارای سه زیر شاخه می‌باشد:

۱- گردشگری درمانی که به منظور استفاده از آبهای معدنی، نمک، لجن‌های طبیعی، مناطق آفتاب گیر و غیره.... زیر نظر و مداخله پزشک انجام می‌شود.

۲- گردشگری تندرستی که شامل سفر به دهکده‌های سلامت، و مناطق دارای چشمه‌های آب معدنی، و آب گرم و برای رهایی از تنش‌های زندگی روزمره، و تجدید قوا بدون دخالت پزشک صورت می‌پذیرد. (یعقوب زاده، ۱۳۹۳: ۱۷۵).

۳- گردشگری پزشکی در این نوع از گردشگری سلامت، مسافرت باهدف درمان بیماری‌های جسمی، یا انجام نوعی از عمل‌های جراحی، و زیبایی انجام می‌شود، و فرد گردشگر یا بیمار تحت نظارت مستقیم پزشک معالج در بیمارستان و مراکز درمانی قرار می‌گیرد. در این نوع از گردشگری سلامت بیمار ممکن است پس از درمان و معالجه نیازمند استفاده از فضاها، و خدمات گردشگری درمانی باشد.

۳- وضعیت گردشگری پزشکی در جهان و ایران

امروزه صنعت گردشگری پزشکی یکی از صنایع مهم و روبه رشد در جهان است، و کشورهای مختلفی برای توسعه این صنعت در کشورشان تلاش می‌کنند. در حال حاضر حتی بیماران کشورهای توسعه یافته اروپایی و آمریکای شمالی هم علی‌رغم خدمات پزشکی با کیفیت در کشورهای خودشان، به

دلایل اقتصادی، و ارزان بودن خدمات پزشکی در کشورهای دیگر مخصوصاً کشورهای در حال توسعه به این کشورها سفر می کنند.

گردشگری پزشکی امروزه به یک صنعت چند میلیارد دلاری در عرصه جهان تبدیل شده است. کشورهایی که بیشترین میزان گردشگری پزشکی را به خود اختصاص داده اند عبارت اند از: تایلند تعداد گردشگران پزشکی سالانه برابر با ۲۰۰۰۰۰۰ نفر، مکزیک با بیش از یک میلیون نفر گردشگر پزشکی در سال، ایالات متحده، با حدود ۸۰۰۰۰۰ گردشگر پزشکی در سال و سنگاپور با ۱۰۰۰۰۰ گردشگر پزشکی در سال و بالآخره هند با حدود ۴۰۰۰۰۰ گردشگر پزشکی در سال در ردیف بالاترین کشورهای جذب کننده گردشگر پزشکی قرار دارند. (جامعه خبری تحلیلی الف)

کشور ایران از گذشته های دور دارای پزشکان ماهری بوده و در حال حاضر نیز در زمینه داروهای نو ترکیب، سلولهای بنیادین، درمانهای چشم پزشکی، و سرطانها و جراحی قلب، همچنین هزینه کم پزشکی نسبت به کشورهای اروپایی و آسیایی دارای پتانسیل های بالایی می باشد. (نوری و همکاران، ۱۳۹۱: ۳). که این امر می تواند ایران را در منطقه و در بین کشورهای اسلامی به قطب گردشگری پزشکی تبدیل کند.

«ایران به دلیل برخورداری از فضای فرهنگی مناسب قرار گرفتن در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و نیز مجاورت با کشورهای اسلامی فراوان داری تقاضای بالایی از سوی کشورهای مسلمان برای انجام خدمات درمانی است.» (دلگشایی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۷۶).

یکی از این شهرهایی که توان بالقوه ای در زمینه پزشکی در ایران دارد، و دارای پزشکان متخصص و ماهر در امر پزشکی می باشد شهر شیراز است.

۴- گردشگری پزشکی در شیراز

شیراز مرکز استان فارس یکی از بزرگترین شهرهای ایران و یکی از شهرهای توریستی ایران است. این شهر از نظر پتانسیل گردشگری و جذب گردشگر از مهمترین شهرهای ایران است. این شهر هم از لحاظ طبیعت گردی و هم از لحاظ فرهنگی، و آثار تاریخی و باستانی و همچنین اماکن مذهبی و زیارتی کم نظیر است که همین مساله می تواند خود عامل وانگیزه بسیار مهمی برای گردشگران

پزشکی به شمار رود که در طول دوره درمان بتوانند علاوه بر استفاده از امکانات پزشکی با استفاده از این فضا سریعتر به بهبودی دست یابند. از مهمترین این جاذبه ها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

آستان مبارک حضرت شاهچراغ، وجود آثار تاریخی بزرگی چون تخت جمشید، مجموعه های دیدنی حافظیه و سعدیه، باغهای زیبا و بی نظیری چون باغ عفیف آباد، باغ ارم، باغ دلگشا، نارنجستان قوام. مجموعه وکیل دروازه قرآن، عمارت کلاه فرنگی.

همچنین چشمه های پر آب در اطراف شیراز چون چشمه ی شش پیر، چشمه جوشک و آبشارهایی مانند آبشار مارگون و آبشار بهشت گمشده را می توان نام برد که هر کدام از این جاذبه ها در نوع خود کم نظیر هستند. شهر شیراز به دلیل وجود همین آثار فرهنگی و تاریخی و همچنین جاذبه های طبیعی و خدمات درمانی همواره مورد توجه گردشگران داخلی، و خارجی بوده است. وهمانطور که پیش از این گفته شد در گردشگری پزشکی فرد بیمار برای بهبود کامل، پس معالجه یا درحین معالجه نیازمند استفاده از این اماکن تفریحی و طبیعی است که شهرشیراز با داشتن این ویژگیها، و برخورداری از توانمندی های تخصصی و فوق تخصصی پزشکی در اکثر رشته های مورد نیاز بیماران، زیر ساختهای مناسب درمانی و بیمارستانی، داشتن مجهزترین بیمارستان فوق تخصصی مادر و کودک خاور میانه. (حاجی نژاد، وهمکاران، ۱۳۹۲: ۶۵۲). و همچنین داشتن بیمارستان بزرگی چون بیمارستان نمازی و وجود مرکز پیوند کبد و مرکز پیوند مغز استخوان و پیوند کلیه. و برخورداری از ویژگی هایی چون پایین بودن هزینه های اقامتی و حمل و نقل، نزدیکی به کشورهای حوزه خلیج فارس به عنوان بازار هدف با توجه به نبودن تخصص های پزشکی در این کشورها می تواند به جذب گردشگران پزشکی بویژه گردشگران پزشکی حوزه خلیج فارس بپردازد، و به مهمترین قطب گردشگری پزشکی نه تنها در ایران بلکه در تمام منطقه خاورمیانه تبدیل شود.

اما با وجود این توانمندیها این شهر به دلیل ناشناخته بودن از سوی برخی کشورها و حتی برخی از کشور های حاشیه خلیج فارس هنوز نتوانسته به جایگاه مناسب خود در جذب گردشگران خارجی بویژه گردشگران عرب دست یابد، به طوری که تنها ۶ درصد از گردشگران این شهر را گردشگران (مصاحبه با آقای عامری بخش معاونت گردشگری میراث فرهنگی) سلامت تشکیل می دهد.

اگر بخواهیم جامعه هدف را توریستهای کشورهای عربی قرار دهیم با یک بررسی آسیب شناسانه خواهیم دید که یکی از اساسی ترین موانع رونق توریسم درمانی در شیراز مرتبط به تبلیغات و معرفی پتانسیلهای شیراز ونحوه ارتباط گیری با توریستها می باشد که طبیعتا بخش زبان و ادبیات عربی با

همکاری موسسات مرتبط می‌تواند به آموزش و تربیت نیروهای آشنا و مسلط به زبان عربی مبادرت کند که در ادامه بیشتر به نحوه این اقدام خواهیم پرداخت.

۵- نقش زبان در توسعه گردشگری پزشکی

از مهم ترین کارکردهای ایجاد ارتباط بین انسانهاست و این امر در صنعت گردشگری و علی الخصوص گردشگری پزشکی بیشتر نمود پیدا می کند .

زمانی می توان یک ارتباط خوب را بین بیمار و پزشک معالج یا راهنمای آن بیمار در تضمین کرد که آن پزشک معالج یا راهنما از تسلط کامل نسبت به زبان بیمار خارجی، و در نتیجه از آشنایی نسبت به فرهنگ آن بیمار برخوردار باشد.

در گردشگری پزشکی ارتباطات زبانی نقش مهم و حیاتی ایفا می کند. ارتباط زبانی خوب می تواند در موفقیت یک عمل جراحی و درمان دارویی نقش بسزایی داشته باشد تفاوت های زبانی بین بیمار و پزشک معالج باعث عدم انتقال، یا انتقال نادرست اطلاعات به شخص بیمار می شود.

این امر ممکن است تاثیرات سوءیی در صنعت گردشگری پزشکی را به همراه داشته باشد، و باعث نارضایتی و عدم اطمینان گردشگر به کشور مقصد و همچنین پزشکان آن کشور شود. لذا آشنایی و آموزش زبان کشور مبدأ و تسلط به آن زبان برای تمامی دست اندرکاران اصلی و فرعی این صنعت لازم و ضروری است.

۶- نقش زبان عربی در توسعه گردشگری پزشکی شیراز

شهر شیراز به علت نزدیکی جغرافیایی، دینی و فرهنگی با کشورهای عربی حوزه خلیج فارس همواره ارتباط نزدیکی با این کشورها داشته، و همین امر باعث شده که بیشتر گردشگران پزشکی این شهر را گردشگران همین کشورها تشکیل دهند. در مقابل این کشورها هم به دلیل همین ویژگی های مشابه، و دلایلی دیگر چون کم هزینه بودن درمان نسبت به شهر های سایر کشورها ی توریست پذیر، مهارت و تخصص پزشکان شیرازی، و نزدیکی این کشورها به استان فارس و شهر شیراز، و دسترسی آسان به درمان و همچنین وجود جذایتهای فراوان گردشگری در این منطقه از ایران باعث شده است که این گردشگران عرب، شهر شیراز را به عنوان یکی از مقصدهای گردشگری پزشکی خود انتخاب کنند.

یکی از مهم ترین و اصلی ترین راه های ارتباط با این کشورها و جذب گردشگران بیشتری از این کشورها و تبدیل کردن شیراز به مهم ترین قطب گردشگری پزشکی در بین این کشورها آشنایی و تسلط به زبان اصلی این کشورها یعنی زبان عربی است ؛ که در گسترش و توسعه گردشگری پزشکی شیراز و جذب گردشگران پزشکی از کشورهای عربی حوزه خلیج فارس نقش بسزایی ایفا کند.

در چند سال اخیر تعداد این گردشگران در شهر شیراز افزایش یافته است و این امر باعث شده است که نیاز شدید به مترجم و راهنمای عرب زبان بیشتر و بیشتر احساس شود. در حال حاضر صنعت گردشگری شیراز و بخصوص در گردشگری پزشکی با کمبود شدید راهنما و مترجم متخصص و دانش آموخته عرب زبان مواجه است.

در این بخش از پژوهش به بررسی موانع و چالشهای موجود بر سر راه گسترش و توسعه زبان عربی و ارائه راهکارهایی در زمینه گسترش این زبان و کاربردی کردن هر چه بیشتر زبان عربی و جهت دادن به آن در راستای توسعه گردشگری پزشکی شیراز پرداخته خواهد شد .

۶-۱ موانع و چالش ها

چالشهای پیش روی توریسم درمانی در شیراز عوامل متعددی دارد که یکی از این عوامل عدم وجود عزم جدی از سوی سازمانها و نهادهای دولتی برای توجه ویژه به این مساله است که به گفته مسوولین سازمان میراث فرهنگی شیراز این مساله از سوی دولت در بودجه مورد حمایت کافی قرار نمی گیرد و همین مساله باعث شده است تا در دانشگاه علوم پزشکی شیراز که از متولیان اصلی توریسم درمانی است یک بخش مجزا و مستقل با نیروی انسانی و امکانات ویژه وجود ندارد که این امر با مراجعه نگارندگان برای کسب اطلاعات بیشتر در این خصوص بیش از پیش عیان شد به گونه ای که واحد پاسخگویی دانشگاه که پاسخگوی متصدی و راهنمای ارباب رجوع می باشد از وجود چنین بخشی نامطلع است. طبیعتا بررسی این چالش در وسع مقاله نیست و مواردی که در این مقال مورد بحث و بررسی قرار می گیرد آن بخشی است که مستقیما به حوزه زبان عربی و توریستهای عرب زبان مرتبط است. مهمترین این موانع و چالشها عبارتند از:

۶-۱-۱ عدم وجود اطلاعات و آمار مربوط به گردشگران عرب زبان در شیراز

بدون شک داشتن آمار و اطلاعات دقیق جهت بسترسازی و تربیت نیروهای مجرب مسلط به زبان عربی در عرصه توریسم درمانی یک امر ضروری است که بدون آن نمی‌توان یک برنامه دقیق و مدون طراحی کرد از همین رو نگارندگان جهت کسب اطلاعات و آمار دقیق از توریستهای عرب زبان به سازمان‌های ذی ربط در شیراز مراجعه کردند و طی گفتگویی که در خصوص وضعیت و آمار توریستهای عرب زبان با مسوولین ذی ربط در سازمان میراث فرهنگی شیراز صورت گرفت نتیجه آن شد که آمار دقیقی از گردشگران پزشکی عرب زبان وجود ندارد. علت اصلی این عدم شفافیت در اطلاعات و آمار چند مساله بیان شد که مهمترین آنها این بود که گردشگران خارجی که برای درمان به شهر شیراز مراجعه می‌کنند توسط دلالان مدیریت می‌شوند و این افراد هیچ گونه آمار و اطلاعاتی به سازمان میراث فرهنگی نمی‌دهند. مسئله دیگر اینکه بیشتر افراد مراجعه کننده به بیمارستانهای خصوصی مراجعه می‌کنند که برای سازمان میراث فرهنگی امکان کسب اطلاعات دقیق وجود ندارد. مسئله دیگر عدم تفکیک گردشگران در بخش‌های مختلف و تفکیک آنها به صورت کلی در دو دسته ایرانی و خارجی است که این امر باعث عدم وجود آمار دقیق از گردشگران عرب در شهر شیراز شده است.

۶-۱-۲ عدم وجود یک برنامه منسجم رسانه‌ای و تبلیغاتی

یکی دیگر از موانعی که باعث شده تا صنعت توریسم در شیراز جایگاه واقعی خود را آنگونه که شایسته است بدست نیاورد عدم استفاده از فرصتهای تبلیغاتی با تاکید بر کشورهای هدف مخصوصا کشورهای عربی است. طبق یک کار تحقیقاتی که در خصوص فرصتها و تهدیدهای مربوط به صنعت گردشگری در شیراز به عمل آمده «تبلیغات منفی رسانه‌های خارجی در مورد ایران با امتیاز ۰/۲۸ به عنوان یکی از مهمترین تهدیدهای پیش رو شناسانده شده است» (سرای، ۱۳۹۰، ۸۶).

با بررسی‌های انجام شده مشخص شده که رسانه‌هایی که این قابلیت را دارند و می‌توان از ظرفیت بالقوه آنها در این راستا استفاده کرده مورد غفلت واقع شده است. به عنوان نمونه سایت علوم پزشکی دانشگاه شیراز که می‌تواند فرصت بسیار خوبی باشد تا پتانسیلها و امکانات توریسم درمانی را تبلیغ کند از این فرصت استفاده نکرده است و بخش عربی آن غیر فعال است و حتی به گفته مسوول روابط بین الملل این دانشگاه بخشی برای توریسم درمان در نظر گرفته شده است که طبیعتا به زبان انگلیسی

است و آن هم فعال نمی‌باشد. نمونه دیگر وب سایت سازمان میراث فرهنگی که متولی اصلی صنعت گردشگری است که می‌تواند پل ارتباطی بسیار مهمی بین گردشگران عرب زبان و شیراز باشد که متأسفانه از این ظرفیت به خوبی استفاده نشده است. مورد دیگر بنیاد فارس شناسی است که رسالت آن معرفی فرهنگ و تمدن ریشه‌دار فارس به مخاطبان خود در در سطح ملی و بین‌المللی است. طبیعتاً ادای این رسالت در سطح بین‌الملل می‌تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم تأثیر بسزایی بر رونق صنعت توریسم بگذارد که فعال نبودن بخش عربی وب سایت این بنیاد در ادای رسالت فراموشی در حوزه کشورهای اسلامی مانعی اساسی به شمار می‌رود. موانعی دیگر از این قبیل وجود دارد که مجال بررسی همه آن وجود ندارد در بخش راهکارها بیشتر به آن خواهیم پرداخت.

۶-۱-۳ ورود راهنمایان و مترجمان غیرحرفه‌ای به صنعت گردشگری

ورود راهنمایان و مترجمان غیرحرفه‌ای به صنعت گردشگری یکی از چالش‌هایی اساسی است که گریبان‌گیر این صنعت شده است. به گفته متولیان امر وجود این افراد چه از خارج کشور و چه در داخل خسارت‌های جبران‌ناپذیری را بر پیکره صنعت گردشگری شیراز بویژه گردشگری پزشکی آن وارد می‌سازند. این مساله بدان خاطر است که این راهنمایان و مترجمان دوره‌های مورد نظر را نگذرانده‌اند و آشنایی کافی را با آداب، رسوم و فرهنگ و همچنین طریقه تعاملی مثبت با توریست-های عرب زبان ندارند و بهترین شکل آن گذراندن دوره‌های کوتاه مدت جهت کسب مدرک می‌باشد که طبیعتاً با دانشجویان و دانش‌آموختگانی که چندسال به طور تخصصی فرهنگ و زبان عربی را آموخته‌اند قابل مقایسه نیستند و نمی‌توانند در سطح یک راهنما و یا مترجم با استانداردهای بین‌المللی خواسته‌ای یک توریست را برآورده سازند.

این در حالی است که افراد تحصیل کرده رشته زبان و ادبیات عربی خصوصاً در دانشگاه شیراز که همه اساتید و دانشجویان به زبان به عربی صحبت می‌کنند، و مسلط به این زبان هستند به دلایلی از جمله عدم آشنایی کافی با این فرصت شغلی و یا عدم توجه مسوولین ذی ربط برای تشویق آنان جهت ورود به این عرصه، نتوانسته‌اند پا به این عرصه بگذارند که در بخش راهکارها بیشتر به رفع این موانع خواهیم پرداخت.

با توجه به چالش‌ها و موانعی که به آن اشاره شد در ادامه به راهکارهایی که زبان عربی می‌تواند در برطرف کردن آنها نقش مهمی داشته باشد می‌پردازیم. بخشی از موانع پیش‌رو مستقیماً با توانایی‌ها

و مهارت‌های دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته زبان و ادبیات عربی است که با برگزاری دوره‌های آموزشی می‌توان این خلا را پر کرد و در مرحله بعد سازمانها و نهادهای مرتبط با حوزه توریسم درمانی می‌توانند از این ظرف بالقوه و بالفعل جهت رونق این صنعت استفاده کامل را ببرند.

۷- راهکارها

۷-۱- دوره‌های آموزشی راهنمایان توریسم درمانی، ایرانگردی و جهانگردی

دوره‌های گردشگری پزشکی در شیراز مانند دوره‌های طبیعت گردی و فرهنگی آنگونه که باید مورد توجه قرار نگرفته است. در صورت تشویق دانشجویان و دانش آموختگان و تبیین اهداف این دوره‌ها و عقد تفاهم نامه بین دانشگاه و سازمان میراث فرهنگی جهت به کارگیری فارغ التحصیلان، این دوره‌ها می‌تواند رونق یابد و نیروی کارآمدی در این عرصه پرورش یابد.

بخش زبان و ادبیات عربی دانشگاه شیراز با همکاری انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی به برگزاری دوره‌های آموزشی راهنمایان ایرانگردی و جهانگردی در دو حوزه طبیعت گردی و فرهنگی مبادرت مبادرت ورزید. هر چند این دوره‌ها اولین تجربه عملی بوده و دارای نواقصی بوده است اما تجربیات مفیدی در این دوره‌ها کسب شد که می‌تواند در دوره‌های بعد مفید واقع شود.

با توجه به تجربه عملی صورت گرفته پیشنهاد می‌شود با توجه این دوره‌ها این دوره‌ها را در قالب واحدهای عملی و کارورزی برای دانشجویان تعریف کرد که بتوانند در یک برنامه ساماندهی شده و هماهنگ بین بخش زبان و ادبیات عربی و سازمانهای ذی‌ربط شرکت کنند.

شایان ذکر است که می‌توان در این خصوص از تفاهم نامه موجود بین معاونت فرهنگی دانشگاه شیراز و سازمان میراث فرهنگی استفاده برد و این امکان برای سایر گروههای زبان و ادبیات عربی سراسر کشور وجود دارد که به صورت جدی تر مساله را پیگیری کنند.

این دوره‌ها می‌تواند در تابستان که تداخل با واحدهای درسی نداشته باشد برگزار شود که این امر مستلزم تخصیص خوابگاه به دانشجویان غیرومی و سایر هنرجویانی که از سایر شهرها مراجعه می‌کنند می‌باشد.

یکی از مشکلاتی که دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته زبان و ادبیات عربی در این دوره‌ها با آن مواجه بودند عدم وجود فرهنگ لغت و یا کتابی که اصطلاحات خاص طبیعت گردی و توریسم درمانی را در خود داشته باشد بود از همین رو توجه به تالیف و تدوین فرهنگ اصطلاحات مربوط به حوزه طبیعت گردی و درمانی می‌تواند گامی موثر در هر چه بهتر برگزار کردن این دوره‌ها باشد. هر چند هنرجویان این دوره در پایان دوره پروژه‌ای به زبان عربی در حوزه طبیعت گردی و فرهنگی و به ندرت توریسم درمانی تهیه می‌کنند و این مساله باعث می‌شود تا با مطالعه و تحقیقاتی که انجام می‌دهند با اصطلاحات آشنا شوند اما جهت تسریع در روند آموزش و یادگیری بیشتر اصطلاحات می‌باید به فکر تدوین یک دوره از کتابهای تخصصی به زبان عربی در این خصوص بود.

البته ناگفته نماند که فراگیران این دوره‌ها اگر بخواهند در حوزه مربوط به گردشگری پزشکی فعالیت کنند باید همزمان یا پس از پایان این دوره‌ها آموزش‌های تخصصی مربوط به حوزه پزشکی مثل آشنایی با بیماری‌ها، و شناخت دارو‌ها و غیره ... را تا آنجا که لازم است فرا بگیرند.

شرکت فارغ التحصیلان و دانشجویان رشته زبان و ادبیات عربی در این دوره‌ها بخش آغازین کار است که در مرحله بعد گروه‌های زبان و ادبیات عربی مخصوص انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی می‌تواند با استفاده از ارتباط و تعاملاتی که با سازمان میراث فرهنگی و شرکتهای مسافری در سطح کشور دارد به معرفی این هنرجویان به مراکز مربوطه جهت همکاری اقدام نماید.

۷-۲- رسانه

در جهان کنونی رسانه‌ها و فناوری‌های ارتباطی با سرعتی غیر قابل تصور در حال پیشرفت اند بطوری که تمام فعالیت‌های انسانی را تحت سیطره خود قرار داده اند.

امروزه رسانه‌های مکتوب، الکترونیک و دیداری-شنیداری مرزهای جغرافیایی را در هم نوردیده است و مردم راز سراسر جهان با نژاد، زبان، فکر و اندیشه‌های گوناگون در یک فضا گرد هم آورده است و حتی می‌توان گفت این رسانه‌ها بخش جدایی ناپذیر زندگی انسانها در سرتاسر کره زمین شده اند و افکار عمومی را به هر شکل و به هر سمتی که بخواهند سمت و سو می‌دهند.

۷-۲-۱- رادیو و تلویزیون

رسانه های جمعی مانند رادیو و تلویزیون به عنوان یکی از عوامل مهم و مؤثر در بازار یابی گردشگری نقش بی بدیلی را در این صنعت بازی می کنند.

این دو وسیله ارتباطی با بهره گیری از امکانات رسانه ای خود میتوانند زمینه های لازم را برای حضور گردشگران خارجی فراهم بیاورند.

رادیو و تلویزیون به عنوان رسانه های جمعی به دلیل ویژگی منحصر به فردشان از فراگیری زیادی برخورداراند. رادیو وسیله ای سبک و قابل حمل است و می توان در هر زمان و هر مکان از این رسانه استفاده کرد این ویژگی رادیو استفاده از نوع خاصی از تبلیغات را در این رسانه امکان پذیر می کند.

یکی از فرصت هایی که در این زمینه می توان از آن برای معرفی توانمندی های پزشکی شیراز به کشورهای حوزه خلیج فارس بهره جست شبکه رادیویی عرب زبان (إذاعة طهران العربیة) است. این شبکه می تواند با استفاده از دانش آموختگان و اساتید متبحر در زبان عربی به معرفی توانمندی های پزشکی شیراز و پزشکان ماهر و متخصص و همچنین جاذبه های فرهنگی و زیارتی و طبیعی این شهر بپردازد.

همچنین می توان در این شبکه از اساتید و دانشجویان بخش زبان و ادبیات عرب دانشگاه شیراز دعوت به عمل آورد تا به معرفی درست و دقیق شیراز و توانمندی های آن اعم از توانمندی های پزشکی و سایر توانمندی های شیراز در امر گردشگری بپردازند. علاوه براین آنها می توانند از طریق مصاحبه با پزشکان متخصص یا ترجمه این مصاحبه ها در معرفی این پزشکان متخصص و دستاوردهای پزشکی شهر شیراز به کشور های عربی سهم بسزایی داشته باشند

البته رسانه های رادیو نسبت به رسانه تلویزیون و ماهواره به دلیل شنیداری و عدم امکان برای تصویر کردن برنامه هایش محدودیتهایی را در این زمینه ایجاد می کند که این محدودیتها در تلویزیون به عنوان یک رسانه جمعی وجود ندارد.

تلویزیون به دلیل بهره مندی از ویژگی شنیداری و دیداری از قابلیت خوب و بالایی برای جذب مخاطبانش برخوردار است. امروزه هیچ خانه ای را نمیتوان بدون داشتن یک دستگاه تلویزیون تصور کرد. این رسانه به خاطر همراه بودن صدا و تصویر از چنان قدرتی در جذب مخاطب برخوردار است

که هیچ رسانه ای قدرت برابری با آن را ندارد. به همین جهت تلویزیون می تواند وسیله خوبی در جهت بازاریابی گردشگری پزشکی ایران و بخصوص شیراز قرار بگیرد. این رسانه می تواند با ارائه برنامه های در ست و هدفمند در جذب گردشگران خارجی بویژه گردشگران عرب تاثیرات زیادی داشته باشد.

در حال حاضر سه شبکه تلویزیونی برون مرزی عرب زبان در ایران وجود دارد که عبارت اند از شبکه (الکوثر) و شبکه (آی فیلم) و شبکه خبری (العالم) این شبکه ها هر کدام مخاطبان زیادی را به خود اختصاص داده اند به همین جهت این شبکه ها می توانند پل ارتباطی خوبی را بین ایران و کشورهای عربی برقرار کنند، و از این ارتباط در جهت معرفی شهر شیراز و جاذبه های گردشگری آن و بخصوص توسعه گردشگری پزشکی شیراز بهره کافی را ببرند البته این امر زمانی میسر خواهد شد که مسئولین این شبکه ها از کارشناسان و متخصصان واقعی، و آموزش دیده ی زبان عربی در ساخت و ارائه برنامه هایشان استفاده کنند. یکی از راه های عملی این امر ایجاد ارتباط بین این شبکه ها و بخش زبان و ادبیات عرب دانشگاه شیراز و دانشگاه علوم پزشکی این شهر می باشد.

اساتید و دانشجویان رشته عربی دانشگاه شیراز که بیشتر آنها مسلط به زبان و فرهنگ عربی هستند می توانند پل ارتباطی محکمی را بین پزشکان ایرانی و مخاطبان این شبکه ها برقرار سازند حضور دائمی این اساتید و دانشجویان می تواند در بالا بردن کیفی و کمی برنامه های شبکه های مذکور در امر تبلیغ گردشگری پزشکی شیراز نقش بسیار مهمی داشته باشد. از دیگر کارهایی که می توان با استفاده از این رسانه ها انجام داد:

۱- ساخت برنامه ها و سریال های تلویزیونی مرتبط با وقایع تاریخی، و فرهنگی و علمی ایران مخصوصاً شهر شیراز

۲- گسترش تبلیغات در شبکه های تلویزیونی، و ماهواره ای به زبان عربی، و ارائه ی برنامه های معرفی جاذبه های گردشگری در شهر شیراز .

۳- آموزش و استخدام دانش آموزان زبان عربی در شبکه های رادیویی و تلویزیونی عرب زبان کشور.

۷-۲-۲-۱- اینترنت و فضای مجازی

یکی دیگر از رسانه‌ها که امروزه بسیار در اطلاع رسانی و تبلیغ امر گردشگری مورد استفاده قرار می‌گیرد، «و به عنوان رسانه نوین با تسهیل دسترسی فعال به اطلاعات به یک کلید مؤثر در صنعت گردشگری تبدیل شده اینترنت است.» (جاوید و همکاران، ۱۳۹۱، ۴۴). یکی از عالی‌ترین زمینه‌های اطلاع رسانی در مورد توان گردشگری یک کشور استفاده از تارنماهای اینترنتی است.

با بررسی عوامل رشد و توسعه صنعت توریست در کشورهای توسعه یافته مخصوصاً در حوزه توریست درمانی می‌توان به اهمیت این تارنماها پی برد به گونه‌ای که بیمارستانهای برلین در آلمان دارای وب سایت‌های عربی زبان هستند که در جذب توریست نقش مهمی ایفا می‌کنند. (مایز، ۲۰۰۶: ۲۰)

در این میان وب سایت‌ها و مخصوصاً وب سایت‌های دولتی از اهمیت خاصی برخوردارند کرده است. از جمله سایت‌های مهمی که می‌توانند نقش مؤثری در پیشرفت و توسعه گردشگری پزشکی شیراز داشته باشند: سایت‌هایی چون سایت علوم پزشکی شیراز و سایت بنیاد فارس شناسی است.

۷-۲-۱- سایت دانشگاه علوم پزشکی شیراز

همانطور که گذشت از دلایل رشد و توسعه در صنعت توریسم درمانی در کشورهایی مانند آلمان که بسیاری از توریست‌های عرب زبان را به خود جذب می‌کند می‌توان به کیفیت خدمات ارائه شده، مراکز تحقیقاتی مشهور، بیمارستان‌های راحت، تکنولوژی پیشرفته و البته حضور مترجم‌های مسلط به چندین زبان اشاره کرد. بیمارستانها و دانشگاه‌های علوم پزشکی این کشور مجهز به وب سایت‌هایی به زبان عربی می‌باشند.

سایت علوم پزشکی دانشگاه شیراز به عنوان یکی از مهمترین سایت‌های مرتبط با گردشگری پزشکی شیراز با معرفی، و ارائه دستاوردهای جدید پزشکی خود به زبانهای خارجی خصوصاً زبان عربی چه در داخل کشور و چه خارج از کشور می‌تواند به توسعه و پیشرفت گردشگری پزشکی این شهر کمک زیاد کند. این سایت با ارائه گزارش‌های تصویری و متنی از لحظه به لحظه پیشرفت توانمندی‌های پزشکی شیراز در تعیین این شیراز به عنوان قطب گردشگری سلامت نقش اساسی

خواهد داشت. سایت دانشگاه علوم پزشکی مشهد که بخش عربی آن فعال است می‌تواند الگوی خوبی در این خصوص باشد هر چند این سایت نواقصی در این زمینه دارد و جامع نمی‌باشد.

۷-۲-۲ سایت بنیاد فارس شناسی شیراز

یکی از معتبرترین سایت‌ها در معرفی استان فارس و شهر شیراز سایت بنیاد فارس شناسی می‌باشد، این سایت خبری و چند رسانه‌ای مربوط به اخبار هنری، فرهنگی، مذهبی، ادبی و همچنین دانش و فناوری استان فارس و شهر شیراز است. این سایت می‌تواند به عنوان سخنگوی دیجیتال شهر شیراز در وب مخاطبان زیادی را به خود جذب کند. و به دلیل چند رسانه‌ای بودن یعنی استفاده کردن از تمامی ظرفیت‌های وب مانند عکس و فیلم، متن و غیره... می‌تواند قابلیت‌های گردشگری شهر شیراز را هر چه بیشتر و سریعتر به گردشگران خارجی بشناساند. همچنین این وب سایت با داشتن اطلاعات و امکانات زیادی که در این زمینه دارد قادر به ارائه خدمات زیادی به گردشگران عرب می‌باشد.

۸- نقش کلیدی انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی

آنچه تحت عنوان چالشها و راهکار جهت نقش زبان عربی در توسعه صنعت گردشگری پزشکی مورد اشاره قرار گرفت برنامه‌ای است که در صورت داشتن متولی می‌تواند مورد تحقق واقع شود. اینگونه به نظر می‌رسد که مجامع علمی با توجه ب قابلیت و جایگاهی که دارند می‌توانند در راستای تأمین زیر ساختها یک نقش کلیدی و اساسی را ایفا کنند. در میان این مجامع، انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی که ارتباطات گسترده‌ای با سازمانها و مراکز در سرتاسر کشور دارد می‌تواند با رایزنی‌های کارشناسی شده با مراکز مرتبط در حوزه گردشگری به طور کلی و در عرصه گردشگری پزشکی به شکل خاص ورود پیدا کند و زمینه را برای محقق شدن آنچه در این مقاله بدان اشاره شد فراهم آورد.

با توجه به اینکه بخش زبان و ادبیات عربی دانشگاه شیراز با همکاری انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی یک دوره از کلاسهای راهنمایان ایرانگردی و جهانگردی را برگزار کرد می‌توان از تجارب این دوره استفاده نمود و در عرصه گردشگری پزشکی به صورت جدی تر اقداماتی عملیاتی انجام داد.

انجمن ایرانی زبان و ادبیات عربی می‌تواند از طریق زوارت علوم با دانشگاههای علوم پزشکی و سازمان میراث فرهنگی تفاهم نامه‌ای را به امضا برساند که بر اساس آن متعهد می‌شود با همکاری دو

نهاد مذکور در یک دوره کوتاه مدت راهنمایان گردشگری پزشکی زبان عربی را آموزش دهد که در مقابل سازمان میراث فرهنگی و دانشگاه‌های علوم پزشکی و مراکز مرتبط با گردشگری پزشکی از نیروهای آموزش دیده و متخصص در این خصوص بهره بگیرد. با چنین شرایطی از یک سو زیرساختهای مدنظر از سوی متولیان زبان عربی فراهم آمده است که نیروهای متخصص تحویل مراکز مربوطه بدهند و از سوی دیگر انگیزه کافی برای هنرجویان و دانشجویان جهت شرکت در دوره‌ها و کسب مهارتهای لازم ایجاد می‌شود.

نتیجه گیری

اگر چه شیراز دارای توانمندی‌های زیادی در امر پزشکی است و می‌تواند به قطب گردشگری پزشکی برای کشور های همجوار و بخصوص کشورهای حوزه خلیج فارس تبدیل شود اما مسائلی وجود دارد که مانع این امر شده است و از جمله ی این مسائل عدم توجه به زبان عربی به عنوان یکی از عوامل توسعه این صنعت در شهر شیراز است. یافته های این پژوهش نشان می‌دهد که زبان عربی به مثابه یک عامل مهم در کنار عوامل دیگر در صنعت گردشگری شیراز و مخصوصاً گردشگری پزشکی از اهمیت زیادی برخوردار است اما چالش هایی وجود دارد که مانع این امر می‌شود که مهم ترین آنها خلا آموزشی موجود در عرصه راهنمایان توریسم سلامت وایرانگردی و جهانگردی ، کارکرد ضعیف رسانه ها و حمایت ناکارآمد دولت و سازمانهای مربوطه در شیراز می‌باشد. در طول این پژوهش به راهکارهایی اشاره شد که اگر دست اندر کاران صنعت گردشگری پزشکی شیراز و سایر عوامل ذی ربط به این راهکارها توجه و عمل کنند گامی بزرگ در جهت توسعه گردشگری پزشکی شیراز برداشته شده است.

منابع و مأخذ

- حاجی نژاد، علی و فاطمه اسلام فرد. (۱۳۹۲) «تدوین راهبرد های گسترش توریسم پزشکی شهر شیراز با استفاده از روش برنامه ریزی استراتژیک (SWOT)». **مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان**. شماره ۸، ص ۶۵۴-۶۲۴
- جاوید، مجید و اسدی، حسن و گودرزی، محمود و محمد ترکمانی. (۱۳۹۱). «نقش اینترنت و رسانه های نوین در بازاریابی گردشگری ورزشی»، **پژوهش های کاربردی مدیریت علوم زیستی و ورزشی**، شماره ۳، ص ۴۹-۴۳
- دلگشایی، بهرام و جباری، علیرضا و محمد رضا فرزین و نسرین بافچی زاده و سید جمال الدین طبیبی. (۱۳۹۱) «وضعیت موجود گردشگری پزشکی: مطالعه موردی» **فصلنامه پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی سال یازدهم شماره ۲**. ص ۱۷۹-۱۷۱
- سرایی، محمد حسین و مسلم شمشیری. (۱۳۹۲) «بررسی وضعیت گردشگری در شهر شیراز در راستای توسعه پایدار با استفاده از تکنیک SOWT» **جغرافیا و برنامه ریزی محیطی** سال ۲۴ شماره ۱. ص ۸۸-۶۹
- شاهنوشی، ناصر و جهانتاب، طاهره و آرزیتا نوبهار. (۱۳۹۰) «تاثیر گسترش زبان و ادبیات عربی در توسعه ی صنعت گردشگری شهرستان مشهد». اولین همایش راهکارهای توسعه بین رشته ای در حوزه زبان و ادبیات عربی. یزد. ص ۳۱-۱
- نوری، سید هدایت الله و سوری، فرشاد و کاظمی، زینب و علیرضا غلامی (۱۳۹۱). «بررسی تبلیغات شفاهی و تحلیل تاثیر آن بر جذب گردشگران روستایی مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری شهرستان پاوه»، **فصلنامه تحقیق کاربردی علوم جغرافیایی**. اصفهان. ص ۱۰۲-۸۳
- یعقوب زاده، رحیم (۱۳۹۳). **گونه شناسی گردشگری**. تهران: انتشارات جامعه.

- mainz-dr. ala al-hamarneh (۲۰۰۶) «Arab medical tourism in Germany» :*Islamic tourism.com*

سایتهای اینترنتی :

<http://www.sums.ac.ir/>

[/http://www.farschto.ir](http://www.farschto.ir)

<http://www.ffs.ir/>

دور اللغة العربية في تنمية السياحة الطبية في مدينة شيراز (المعوقات والمقترحات)

الدكتور موسى عربى* ، صديقه دريانورد**

الملخص

السياحة سفرٌ يقوم به الأفراد بالانتقال من مكان الإقامة إلى مدينة أو بلاد أخرى لغرض الترفيه في مدة لا تقلّ عن ٢٤ ساعة، ولا تتجاوز السنة. والأمر الذي أثار الاهتمام بهذه الصناعة، وأماها هو أنّ هذه الصناعة تؤثر تأثيراً مباشراً على ازدياد الدخل القومي للدول المضيفة. وتعتبر السياحة الطبيّة ذات أهميّة كبيرة في العالم وهي أحد فروع السياحة العلاجية والتي تؤكّد على معالجة المريض تحت إشراف الطبيب الأخصائي مباشرةً. إنّ مدينة شيراز بما فيها من المستشفيات المتخصصة في أمراض القلب، وزرع الأعضاء وطب العيون، والعديد من الإمكانيات الطبيّة، لها مكانة خاصّة لدى الدول الإسلامية، وخاصةً دول الخليج الفارسي العربية. ولهذا الأمر أهميّة كبيرة في جذب السيّاح من هذه الدول المذكورة. ومن العوامل التي تؤدي إلى تنمية السياحة الطبيّة في شيراز، تطوير اللغة العربية، إلّا أنّ هناك حواجز وعوائق في سبيل هذا التطوير. ويسعى هذا البحث لبيان هذه العوائق الموجودة في تطوّر اللغة العربية، ويحاول معالجة هذه الأمور وعرض بعض المقترحات العملية لتوسيع هذه اللغة، واستخدامها بمثابة عامل مؤثر في تنمية السياحة الطبيّة في شيراز. كما أشرنا إلى مكانة ودور الجمعية العلمية الإيرانية للغة العربية وآدابها في تسجيل المقترحات المشار إليها على أرض الواقع.

كلمات مفتاحية : اللغة العربية، السياحة الطبية، شيراز.

* أستاذ مساعد في قسم اللغة العربية وآدابها، جامعة شيراز، moosaarabi@yahoo.com

** طالبة ماجستير، قسم اللغة العربية وآدابها، جامعة شيراز (الكاتب المسؤول)